

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1892.

Första Kammaren.

N:o 42.

Tisdagen den 17 maj e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 10 och 11 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 51, i anledning af väckt motion om ändrade bestämmelser i fråga om den troslära, hvori barn, födda uti äktenskap mellan vissa olika trosbekännare, skola uppfostras.

Om den troslära, hvori barn af vissa olika trosbekännare skola uppfostras.

Friherre Klinckowström: Innan jag yttrar mig öfver det nu föreliggande lagutskottets betänkande n:o 51, anser jag mig böra nämna, att jag är född och uppfödd i den evangeliskt-lutherska trosbekännelsen och hoppas, vill Gud, att förblifva städse i samma tro och kyrkosamfund så länge jag lefver. Jag har således icke här något personligt intresse att försvara eller bevaka. Men när jag med uppmärksamhet genomläser lagutskottets nu föreliggande betänkande, så finner jag mig pinligt berörd deraf, att utskottet föreslår, det Riksdagen skall uppträda i denna fråga på en gång såsom anklagare och domare och, hvad värre är, enligt mitt förmenande, utan att låta den anklagade, som här, så vidt jag förstår, är den romersk-katolska kyrkan, få sig förklara och försvara. Detta är, såvidt jag kan förstå, oförenligt med svenskt rättsmedvetande, och mig synes, att det icke är riktigt handladt.

Hvad nu beträffar det ifrågavarande betänkandet, så börjar det samma med ett aftryck i vissa delar af den motion, som herr Björnstjerna vid senaste riksdag aflemnade i frågan, och till hvilken han refererar sig i den helt korta motion, han vid denna riksdag i frågan aflemnade, och som i sak är ett förnyande af hans vid förra riksdagen i ämnet väckta motion. Jag vill här endast upptaga några få punkter till besvarande af hvad i nämnda motion nu i lagutskottets referat förekommer. På sidan 3 säger utskottet: »till stöd för sin berörda framställning anförde motionären, hurusom utan tvifvel mången jemte motionären med oro och bekymmer följt den katolska propagandans verksamhet i vårt land och att det torde vara hög tid att genom lagbestämmelser så ordna, att den romersk-katolska kyrkan i Sverige icke längre finge i visst fall tillvälla sig en *privilegerad* ställning gent emot andra trosbekännelser, i främsta rummet mot den evangelisk-lutherska, som utgjorde vår statsreligion och ännu lyckligtvis med värme omfattades af det ojemförligt största antalet af landets inbyggare». Den katolska propagandans verksamhet härstädes är icke på långt när så stor,

Om den tros- som den lutherska beträffande katolikens öfvergång till den lutherska lära, hvori läran. Bevis derom lemnar den mängd af kontrovers-skrifter och prisbelönta afhandlingar mot den katolska läran, som här förekommer. För barn af vissa olika trosbekännare skola öfrigt läras aldrig någon katolik som anmält sig till öfvergång blifvit bortvisad; det katolska presterskapet deremot bortvisar ofta protestanter och gör ingenting för att locka dem.

(Forts.)

Vidare säger utskottet på samma sida 3: »Allmänt bekant vore nemligen, att det katolska presterskapet i Sverige vid hvarje äktenskap mellan en katolik och en lutheran eller annan trosbekännare ovilkorligen affördrade båda kontrahenterna en skriftlig förbindelse, att *alla* barn af deras äktenskap skola döpas och uppfostras i den katolska läran. Detta påbud tillämpades här med största stränghet, så att något undantag derifrån numera icke torde medgifvas, under det ännu för några tiotal år sedan det stått föräldrar fritt att bestämma öfver sina barns religion». Det är icke, mine herrar, det katolska presterskapet, utan 1873 års lag, som af lagutskottet här på första sidan har blifvit citerad i hvad den rör nu ifrågavarande fråga, som föreskrifver ett *skriftligt* äktenskapsförord rörande barnens religiösa uppfostran. Derförutan bör väl märkas att alla barnen måste uppfostras uti lutherska läran. Föräldrarna äro icke fria i detta hänseende i Sverige. När nu katolska presterskapet uppmanar kontrahenter vid blandade äktenskap, som *vilja* uppfostra sina barn i katolska läran, att de måste iakttaga lagens föreskrift, att icke försumma den skriftliga öfverenskommelsen, och när till och med detta presterskap icke sammanviger sådana kontrahenter *enligt katolsk ritus*, så handlar det uteslutande enligt svensk lag och icke annorlunda. De kontrahenter, som *icke ämna* uppfostra sina barn i katolska läran, behöfva intet förord. Men icke skall motionären vilja *tvunga* katolska prester att sammanviga *sådana* kontrahenter, enär de hafva att anlita antingen det lutherska presterskapet eller magistraten, der civiläktenskap kan ega rum. Här finnes intet tvång.

Vidare citerar lagutskottet på samma pagina 3 sålunda: »Ett sådant lagbud af påfven i Rom hade vi hittills stillatigande underkastat oss, och detta i ett land, som framför hvarje annat kunde i denna stund berömma sig af att vara protestantiskt». Dertill får jag svara att icke påfven i Rom har stiftat ifrågavarande lag, utan svenska statsmakterna år 1873, och icke har man »hittills stillatigande underkastat sig påfvens» utan *svenska lagens* påbud. Enahanda äktenskapsförord, som det öfverklagade, fans dock här i Sverige brukligt långt före 1873. Det var nemligen öfverståthållareembetet, som utfärdade dylikt förord, »till framtida efterrättelse».

Utskottet citerar vidare på samma pag. 3 motionärens yttrande: »Skulle det så fortfara, kunde den dag motses, då Sverige komme att inom sig hysa en så talrik katolsk befolkning, att vi äfven i politiskt afseende finge samma svårighet att bekämpa som andra länder, der ett liknande förhållande inträdt och der påfveväldet utgjorde en magt i staten, för hvilken landets regering ej sällan nödgats böja sig. För den troende katoliken gälde nemligen påfvens bud i främsta rummet och

konungens blott i det andra» (ja, i tros-saker, och det är som sig bör). *Om den tros-lära, hvari barn af vissa olika trosbekännare skola uppfostras.*

»Också hade det i en urkund, som blifvit uppläst vid det grundläggande af en ny katolsk kyrka i Stockholm, som då nyligen egt rum, hetat, att: »grundstenen lades under *summus pontifex* Leo XIII:s och konung Oscar II:s regering». För hvarje svensk, som ej bekände den romerska läran och med motvilja såge en italiensk prelat intaga främsta platsen i vårt land, borde detta innebära en allvarsam varning». Jag får der-till svara följande: Männe motionären gillar t. ex. den nuvarande franska regeringens handlingssätt, skolorna och alla barmhertighetsanstalters mot föräldrarnes och de olycklige hjälpbehöfvandes invändningar? Vid grundläggningen af en ny katolsk kyrka i Stockholm hette det: »Grundstenen lades under *summus Pontifex* Leo XIII:s och konung Oscar II:s regering». »Med motvilja» — menar motionären — »såge hvar och en svensk lutheran en italiensk prelat intaga främsta platsen». Men här är ju fråga om en *katolsk* kyrka — och då finner jag det riktigt att *summus pontifex* bör vid ett sådant tillfälle få stå före den protestantiske svenske konungen.

Lagutskottet säger vidare: »Mången såge ingen fara i det nuvarande förhållandet och förebure att katolicismen gjort blott ringa framsteg i vårt land. Nekas kunde dock ej, att under de senaste decennierna katolska kyrkor och skolor öppnats å flera orter, både här och i Norge, äfven der ingen katolsk befolkning funnes. Nyligen hade t. ex. tomt inköpts till en katolsk kyrka i Vadstena. Från dessa skolor, der ingen religionsundervisning finge meddelas åt andra än till katolska kyrkan hörande barn, visste man likväl, att vid flera tillfällen döttrar af lutherska föräldrar utgått som katoliker». Motionären omnämner att både här och i Norge hafva katolska kyrkor öppnats, till och med i *Vadstena*. Detta är icke fullt sanning. Det är sant att af vördnad för det svenska helgonet den heliga Brigitta, vid hennes 400-åriga jubileum, en utländing har köpt en tomt i Vadstena, men meningen dermed lär, såvidt man nu vet, vara, att der inrätta ett hospital. »Bevisligt vore att personer, hvilkas öfvergång vore allmänt bekant, likväl *icke* låtit utskrifva sig ur den lutherska församlingen», fortfar lagutskottet citerande. Ett å två dylika exempel lära förefinnas, men någon fara för propagandans oroväckande verksamhet kan jag åtminstone ej deri finna. Samma kvarstående i den lutherska kyrkans böcker förekommer med de tusentals baptister, metodister, frälsningsarméns officrare, som bibringa just till följd deraf sina separatistiska läror åt tusentals barn af statskyrkans medlemmar.

Motionären har slutligen erkänt, att de katolska sjuksköterskorna vunnit många hjertan, men han tror, att deras afsigt kunde icke vara någon annan, än att draga själar öfver till den katolska kyrkan. Nå väl, då motionären icke kan anföra *ett enda exempel* derpå, får man antaga att dessa sjuksköterskor *icke* hafva till afsigt med sin verksamhet att draga själar till den katolska kyrkan, och hvad mera är, de äro strängeligen förbjudna att börja samtal med de sjuke i religiösa frågor.

Om den tros-
lära, hvori
barn af vissa
olika trosbe-
kännare skola
uppfostas.

(Forts.)

Om man med uppmärksamhet genomläser isynnerhet motionärens motion vid senaste riksdagen och äfven lagutskottets nu föreliggande betänkande, så finner man, att de syfta derhän, så vidt jag har kunnat förstå, att katolska kyrkan här gör hvad man kallar en synnerligen verksam *propaganda*, för att draga öfver själar från den protestantiska till den katolska kyrkan. Han har såsom bevis för denna den katolska kyrkans oupphörliga, stora verksamhet i denna rigtning anfört en afhandling af dåvarande komministern i Ödestugu, sedan utnämnde kyrkoherden i Hallaryd C. G. Prinsell, hvilken afhandling kallas: »Protestantismens tillbakagång och förfall och de hufvudsakligaste orsakerna härtill». Ur denna broschyr har motionären öst sina flesta upplysningar rörande propagandans verksamhet i de flesta europeiska länder, och jag tror äfven i nordamerika. Det förhåller sig ganska riktigt såsom motionären uppgifver efter denna broschyr, men det är i främmande länder. Hvad deremot beträffar propagandan i vårt fädernesland, så förhåller sig dermed, så som jag strax skall visa, på ett helt annat sätt. Den så kallade propagandan är på långt när icke af hvarken den vidd eller det omfång, som motionären tyckes föreställa sig. Om vi gå till de officiella siffror, som äro angifna i den svenska allmänna statistiken, så finna vi för årtiondet 1860 till 1870, att då funnos här i Sverige 573 romersk-katolska katoliker och 1880 var antalet 810 enligt de officiella uppgifterna. Enligt de uppgifter, som jag särskilt skaffat mig, funnos vid detta sekels början, mine herrar, i Sverige 1,500 katoliker, och nu 1892, enligt den sista uppgift som finnes, är deras antal mellan 12- och 13 hundra, hvaraf i Stockholm 843. Man ser således, att under nära ett sekels lopp har katolikernas antal, långt ifrån att ökas, tvärt om minskats i Sverige. Den katolska församlingen i Stockholm, och äfven katolikerna i de öfriga delarne af Sverige kunna indelas i tre olika grupper. Den första gruppen utgöres af dem, som äro födda katoliker, den andra af dem, som hafva inflyttat från främmande länder och den tredje gruppen är egentligen den, som den så kallade katolska propagandan skulle hafva eröfrat, den utgöres af svenskar, som från den evangelisk-lutherska läran öfvergått till den romersk-katolska. Det antal, hvarmed den katolska kyrkan och församlingen här i Stockholm, som dock är den ojemförligt största i landet, ökats årligen, har under flere af de senare åren bestigit sig till 20 personer, icke mer, och denna tillökning af 20 personer är icke i tredje gruppen, utan tillhör alla tre de grupper, jag nyss haft äran omnämna. Hvad jag nu nämnt, det är de officiella statistiska talen, men det må tillåtas mig, liksom motionären, att få samla och redovisa för åtskilliga uppgifter i samma brochyr, der han hemtat sina upplysningar om propagandan i främmande länder. Han kan ju icke annat än anse denna källa säker äfven beträffande de uppgifter, densamma lemnat för Sverige, när han begagnat den i fråga om främmande länder. Nåväl, hans uppgifter rörande denna fråga, rörande katolikernas så kallade propaganda, öfvensstämma i det närmaste med de officiella uppgifter, som jag nyss omnämnde för 1880. »I Sverige synes», säger Prinsell, på pag. 26 i sin

broschyr, »den kyrkliga upplösningen hafva gripit omkring sig mycket vidare. Utaf landets 4,555,668 invånare, år 1880, voro 4,544,434 lutheraner och 21,234 andra religionsbekännare, hvaraf de talrikaste *baptisterna* enligt svenska kyrkans böcker utgjorde 7,676 (i egna böcker hade de upptagna 288), metodisterna 1,591, jndar 2,993, separatister 448, mormoner 414. Detta är de af Prinsell citerade officiella siffrorna. »Men», säger han, »dessa officiella siffror äro dock mycket för låga. Redan år 1864 skola baptisterna i Sverige haft 6,400 bekännare och år 1884 räkna de, enligt deras egna uppgifter 25,277 bekännare i Sverige. Metodisterna anslås till 12,000 samt separatisterna till 40,000. Mormonerna uppgåfvos till 2,150 år 1885». Det är besynnerligt synes mig, att när motionären talat om propaganda och lagutskottet upptagit hans anmärkningar i denna fråga och gillat dem, att icke då lagutskottet och motionären talat om den vida talrikare propaganda, som eger rum af de så kallade separatisterna af alla klasser. Den är, synes mig, mycket viktigare, och mycket farligare, dessa separatisters propaganda för att rycka själar från den evangelisk-lutherska läran, än den ringa så kallade propaganda, som skulle utöfvas af den romerska kyrkan. Jag förmodar, då således den katolska propagandan, såsom jag nyss haft äran visa, är så högst obetydlig, att det måste vara dess art och beskaffenhet, som har försatt motionären och efter honom lagutskottet i den förskräckelse öfver den senare propagandan, som yttrat sig på många håll i utskottets betänkande. Det är väl troligtvis därför, att åtskilligt, hvad motionären och lagutskottet kalla *bättre folk*, lär hafva öfvergått till den katolska läran. Det är sant, att det finnes några personer af de så kallade bättre lottade samhällsklasserna, som hafva beslutit sig för att öfvergifva den religion, hvori de äro födda och döpta, och öfvergå till den katolska läran. Men, mine herrar, det tyckes mig, som om det borde i kristlig mening vara alldeles likgiltigt, om de öfvergående äro rika, mäktiga, högt aktade män, eller om de tillhöra de fattiga och arbetande klasserna, ty vi böra väl påminna oss evangelii yttrande, att de yttersta skola blifva de främste och de främste de ytterste, och komma väl ihåg evangelii liknelse om den rike mannen och Lazarus.

Jag har sysselsatt mig med den statistiska delen af denna så kallade katolska propaganda. Men det är väl nödvändigt att litet göra sig reda för, hvarför dessa öfvergångar, isynnerhet i främmande länder, men, jag medgifver det, äfven här, fastän sparsamt, förekomma, dessa öfvergångar till katolska läran. För mig är det alldeles klart, att det är af en helt annan grundorsak, än den, som kanske mången tror vara den rätta. Jag har länge lefvat i kanske den mest katolska större stad i Europa, nemligen Österrikes hufvudstad; jag har nära studerat förhållandena der. Jag hade der anhöriga af mitt namn, som voro beklädda med höga presterliga värdigheter, med hvilka jag umgicks, och jag har fått den bestämda öfvertygelsen, att om den katolska religionen har något, som drager i synnerhet de fattiga och förtryckta till sig, så är det de katolska medlemmarnes, främst presterskapets och äfven de vanliga församlingsledamöternas stora *kristliga barmhertighet*. Det är,

*Om den tros-
lära, hvori
barn af vissa
olika trosbe-
kännare skola
uppföstras.*

(Forts.)

Om den tros- mine herrar, något så karakteristiskt för denna lära, hvars dogmer jag
lära, hvari icke vill inlåta mig på, emedan deremot kan mycket sägas, men hvad
barn af vissa trosnit och kärleksfull barmhertighet mot alla nödlidande, vare sig mo-
olika trosbe- raliskt eller lekamligt nödlidande beträffar, är den prisvärd och förundrans-
kännare skola- räliskt eller lekamligt nödlidande beträffar, är den prisvärd och förundrans-
uppföstras. värd, och säkert är, mine herrar, att i det fallet har vårt protestantiska

(Forts.)

presternas presterskap mycket att såsom embetsmän lära af de katolska presterna.
Den som sett dem uppträda i de fattiga hemmen, huru de besöka de
sjuka och lidande, huru de lugna deras sinnen och hjälpa dem lekam-
ligen, han skall ock gifva mig rätt deri, att det är något, som man
måste hafva följt med, för att fullt kunna inse och uppskatta.

Katolicismen har ock det företrädet framför de protestantiska kyr-
korna, att den katolska kyrkan är en och allmän i hela världen, den
är icke inskränkt till vissa länder, utan den hjälp, det bistånd och under-
stöd, som lemnas, utgår från hela den katolska världen till de ställen,
der nöden är störst och behöfvat att hjälpa mest ömmande. Det är det,
som gör den katolska kyrkan så stor i mitt tycke och så verkligt
med kärlek och tacksamhet sedd af de fattige och förtryckte.

Motionären har i några ord gjort rättvisa åt de så kallade *sjuk-
sköterskorna* inom katolska kyrkan. Ja, mine herrar, man kan icke nog
prisa deras uppoffrande och menniskoälskande barmhertighet mot de
nödlidande och nödstälde. Se vi i stort så innehåller hela den katolska
världen 153,800,000 människor och den protestantiska världen samman-
lagdt 72,700,000 människor, således ungefär hälften af den katolska.
Se vi på dessa sjuksköterskor, som förrätta det största barmhertighets-
verk inom församlingarne, så räknar den katolska världen 190,000 styc-
ken, då deremot den protestantiska i allt endast kan uppvisa ett antal
af 6,000. Egentligen borde det i den protestantiska världen finnas
hälften af 190,000, således 95,000 sjuksköterskor, men i stället finnas
der endast 6,000. Detta bevisar, att den katolska världen i just det,
som kanske är det viktigaste i den kristna sedeläran, nemligen barm-
hertighet mot nästan, står långt före oss protestanter. Jag har sjelf
behöft dessa systrar vid svåra epidemiska sjukdomar på mitt landt gods,
och I kunnen icke föreställa eder, mine herrar, med hvilket nit, hvilken
uppoffring och kärlek de hafva skött de sjuke, då läkarne omöjligen
kunnat nå dessa. På landsbygden, såsom I veten, mine herrar, kommer
läkaren på besök på en qvarts timme, gör sina ordinationer och reser
sin väg. Der ligga de fattige i sina hem, blifva allt sjukare och dö.
Det var under den difterisjukdom, som sistlidne vinter härjade i Stock-
holms län. Två gånger skickade jag ut sjuksköterskor, och jag kan
försäkra, att de räddade lifvet på flere af de fattiges barn. De gingo
till dem tre, fyra gånger om dagen och besörjde penslingen, som vid
nämnda sjukdom är det viktigaste. Tusentals exempel kunna anföras
på deras människokärlek. Och hvad hafva de för ersättning? En ringa
penning, nödvändig för deras uppehälle. Hvad som blir öfver skänka
de åt de fattige, och de göra mycket godt derigenom.

Jag kan icke sluta kapitlet om det katolska presterskapet, utan att
nämna, att de af dem, som verka i de s. k. missionsländerna, icke hafva

något bestämdt underhåll utan lefva af de gåfvor, som med dem lika troende kristna medlemmar af den katolska församlingen lemna dem. De hafva icke något annat, hvarmed de uppehålla sig, och ändock räcka de till att bistå de fattige. De kunna i kristlig barmhertighet icke endast fullt jemföras med, utan öfvertäffa vida våra prester.

*Om den tros-
lära, hvari
barn af vissa
olika trosbe-
kännare skola
uppfostras.*

(Forts.)

Det är några stora frågor, som behandlats af motionären och af lagutskottet, som jag anser mig böra närmare taga i betraktande. Utskottet har kastat ut en fras från den romersk-katolska katekesen. Jag tror icke att jag misstager mig om, att det är utskottets vördade ordförande, som hittat denna godbit. Han trodde väl, att, då jag var barbar, jag icke skulle få reda derpå, men lyckligtvis finnes katekesen i ordagrann tysk öfversättning, och jag har denna öfversättning i min hand. Den latinska frasen lyder: *extra ecclesiam nulla salus*. I utskottets betänkande står: Denna kyrka, som vid sidan af lärosatsen: *extra ecclesiam nulla salus* etc. Denna sats vill lagutskottet öfversätta med: *utom kyrkan ingen frälsning*. Utskottet får förlåta mig, om jag påminner om en händelse, som timade med apostelen Philippus, och som står beskrifven i Apostlagerningarne kap. 8: 27—30 vers. Aposteln gick på vägen mellan Jerusalem och Gaza och der träffade han en den etiopiske drottning Candaces kamrerare, som satt på sin vagn och läste profeten Esaias' profetia om vår frälsares lidande och död. Aposteln frågade då: »förstår du och hvad du läser?» Jag nödgas framställa till lagutskottet och i synnerhet dess vördade ordförande: förstår han också hvad han läser? Jag tviflar derpå och skall nu gå att redogöra härför.

Det är icke nog, mine herrar, att känna till denna naket stående fras. Man bör också känna dess betydelse och mening, såsom den katolska kyrkan utlagt densamma. Jag började såsom I, mine herrar, torden påminna eder, med att säga, att det var mig pinsamt att finna, det lagutskottet icke gifvit den anklagade, som dock är den romersk-katolska kyrkan, tillfälle att genom sina härvarande målsmän få förklara de frågor, i hvilka utskottet behöft vinna upplysning. Hvad nu beträffar omförmälda fras: *utanför kyrkan ingen frälsning*, så får jag nämna följande: Hvarje kristligt dop, äfven protestantiskt, upptager katolska kyrkan såsom tillfyllestgörande för att blifva medlem af sistnämnda kyrka. Således tillhör herr Bergström enligt katolska kyrkans utläggning genom dopet den katolska kyrkan. Följande anekdot känner troligtvis herr Bergström: Pius IX skref till kejsar Wilhelm I och kallade honom *min son*. Kejsaren formaliserade sig öfver benämningen. Då förklarade påfven, hvarför han användt den, och gjorde det genom nyssberörda utläggning af förenämnda fras. — Vuxne, kristligt döpta medlemmar af annat kristligt trossamfund komma till himmelen (enligt katolska kyrkans lära) om de aldrig begått en svår synd.

Men äfven om en dylik kristen begått en svår synd, måste han mottaga det så kallade *botens* sakrament för att återvinna den förlorade nåden. Är detta honom omöjligt (t. ex. emedan han utan egen skuld är okunnig om skyldigheten att bikta), så fattas honom i hvarje fall

Om den tros- det säkraste medlet till frälsning. Dock är äfven för honom himmelen
lära, hvori icke tillsluten, ty genom en fullkomlig ånger, det vill säga genom en ånger,
barn af vissa som framgår ur den högsta bevekelsegrunden, den rena kärleken till
olika trosbe- Gud, blir äfven utan emottagandet af botsakramentet synden utplånad
kännare skola och den heliggörande nåden återskänkt, under det att *med* sakramentet
uppfostras. de mindre fullkomliga motiven, hoppet om himmelen och fruktan för
(Forts.) helvetet, äro tillräckliga.

Huru står det då till med de vuxne, som aldrig blifvit döpta och som hafva svårt syndat? De äro i liknande belägenhet som de protestanter, hvilka efter dopet begått en dödssynd, det vill säga de måste uppväcka en fullkomlig ånger. Denna ånger ersätter för dem dopet, liksom den för protestanterna ersätter botsakramentet, och kallas därför *begärsdopet*; vidare kunna de genom martyrdöden erhålla det så kallade *blods-dopet*. Begärsdopet så väl som blods-dopet förskaffar i vidsträcktare mening medlemsrätt till den katolska kyrkan, förlänar den heliggörande nåden och öppnar himmelen.

Huru går det vidare med de vuxne, hvilka icke undfått något af dessa tre dop, men å andra sidan aldrig hafva svårt syndat? Om de göra hvad som står i deras förmåga, så komma de säkert till tron och till kyrkan (åtminstone i vidsträcktare mening) och till himmelen.

Jag har på detta vis velat neutralisera den fruktansvärda fras, som lagutskottet här från den romersk-katolska katekesen utslungat. Om man icke sjelf förstår meningen och andan i denna för 320 år sedan författade katekes, bör man låta upplysa sig af dem, som saken närmast rör.

Det är en annan sak som också är af vigt att jag berör, emedan den utgör, om jag så må säga, hufvudföremålet för motionen och lagutskottets betänkande. Det är nemligen frågan om de *blandade äktenskapen*. Hvad lärer nu den romersk-katolska kyrkan rörande denna fråga? Enligt den »svenska fullständiga religionsläran för katolske kristne» pag. 233 föreskrifves följande: När man och qvinna förklara inför församlingens själasörjare och tvenne vittnen, att de taga hvarandra till äkta, hvarpå pastorn välsignar deras äktenskapliga förbund, är detta fullbordadt. Uti de länder åter, der såsom här i Sverige det tridentinska kyrkomötets beslut icke hafva blifvit kungjorda, erfordras icke till äktenskaps giltighet att det ingås inför församlingens pastor, utan är det äfven i katolska kyrkans ögon giltigt, att det ingås eljest på lagligt sätt. — Således, om en katolik och en protestant vigas af en protestantisk prest eller om, der civiläktenskap eger rum, de förklara inför vederbörande magistratsperson, att de taga hvarandra till äkta, så är ett sådant äktenskap giltigt inför den katolska kyrkan. *Blandade äktenskap* mellan katoliker och andra icke till katolska kyrkan hörande kristne har denna kyrka städse ogillat och aldrig medgifvit dem annorlunda än under vissa vilkor. Och märk väl, mine herrar, dessa vilkor äro icke, såsom motionären tyckes föreställa sig, olika för olika länder, utan de äro påbjudna för hela den katolska kristenheten. Dessa vilkor äro föreskrifna, *emedan* den katolske maken är högeligen blottställd för

faran antingen att förlora sin tro eller att blifva likgiltig emot densamma; *emedan* barnens katolska uppfostran vanligen är bristfällig och icke sällan omöjlig; *emedan* den icke-katolske maken hvarken erkänner äktenskapet för ett sakrament eller för oupplösligt och således enligt sin troslära kan skilja sig och ingå nytt gifte med annan person, hvilket är otillåtligt för den katolske maken; *emedan* just därför ett sådant äktenskap aldrig är hvad likväl ett kristligt äktenskap skulle vara, nemligen en trogen liknelse af Kristi innerliga och oupplösliga förbund med sin kyrka, och *emedan* den äktenskapliga föreningen uti enahanda anda och tänkesätt framför allt beror på trons gemensamhet. De vilkor, under hvilka katolska kyrkan medgifvit de blandade äktenskapen, äro: att den katolske maken oförhindradt må kunna efterlefva sin religion; att den är angelägen att på öfvertygelsens väg återföra sin icke-katolske make till den sanna kyrkan och att alla barnen uppfostras i den katolska religionen. Dessa vilkor äro gifna i påfliga förordningar af Pius VIII, Gregorius XVI m. fl. Den katolska kyrkan är nödsakad att bestämma dessa vilkor, så vida hon antingen icke vill vara likgiltig i afseende på sina barns eviga förtappelse eller neka att Kristi sanna lära allena är saliggörande.

Om den troslära, hvori barn af vissa olika trosbekännare skola uppfostras.

(Forts.)

Jag har nu kanske alltför länge tagit kammarens uppmärksamhet i anspråk för denna fråga, men den är af större vikt för den enskilde individen af den katolska kyrkan, som ämnar ingå äktenskap med en protestant, än hvad mängen måhända föreställer sig. Att katolska presterskapet affordrar ett skriftligt löftesord af dem, som anmäla sig vilja ingå äktenskap, derest den ena kontrahenten tillhör romersk-katolska kyrkan, det är, såsom jag här under mitt yttrande redan ett par gånger påvisat, just i enlighet med den så kallade förordningen angående främmande trosbekännare af den 31 oktober 1873, i hvars 6:te § nämnes att: »Har emellan makarne träffats aftal om deras barns uppfostran i evangeliskt-lutherska läran eller främmande troslära, som en af makarne bekänner, vare sådant aftal gällande, så framt det blifvit före äktenskapets ingående skriftligen upprättadt och uppvisadt för vigselförrättare, derest vigsel skett, men eljest för den myndighet, inför hvilken äktenskapet afslutats». Enligt denna lag är det således alldeles nödvändigt, så vidt ett aftal af ifrågavarande beskaffenhet skall blifva gällande, att det uppsättes skriftligen före vigseln.

Nu vill motionären och med honom lagutskottet i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t framhålla nödvändigheten af att förändra nämnda § i 1873 års dissenterlag på ett sätt, som jag för min del tror vara hvarken lämpligt eller tjenligt. Och, hvad mera är, jag tror icke, att det kommer att uppfylla sitt ändamål, ty den af lagutskottet nu föreslagna förändring i 1873 års lag, som skulle medföra en mängd obehagliga följder, bland andra att öppna dörren för meneds- och löftesbrott, skall dock icke förmå den katolske presten att enligt katolsk ritus förrätta brudvigsel vid äktenskap, hvarvid barnen skola uppfostras uti lutherska läran. I så fall får väl den lutherska pastorn eller vederbörande magistratsperson förrätta vigseln. Den katolska presten, som

Om den tros-icke har att befatta sig med äktenskapslysningarne annorlunda än att lära, hvarti intyga den beträffande partens ledighet, har väl enligt lag rättighet att barn af vissa på grund af 3:ne oklandrade lysningar giltigt förrätta brudvigseln, som olika trosbe-hvilken luthersk prest som helst. Men ingen lag förpligtar honom der-kännare skola till. Motionens egentliga mål kan aldrig uppnås. Men deremot är jag uppfostras. (Forts.)

viss om att den föreslagna bestämmelsen skall sprida mycken oro, mycken tveksamhet hos sådana personer, som hålla religionen kär. Ty, mine herrar, om ett blandadt äktenskap mellan katolik och protestant icke kan enligt den katolska kyrkans föreskrift förrättas af den katolske presten, så kan han icke till detta äktenskap gifva kyrkans välsignelse. Och dessutom, om den katolske kontrahenten icke gjort allt hvad på honom eller henne kan bero för att få ett löfte af den andra kontrahenten, att de blifvande barnen skola få uppfostras i den katolska läran, så anses det inför romersk-katolska kyrkan som en dödssynd. Samtycker den andre kontrahenten och sedan bryter sitt löfte, då är den katolske parten oskyldig, och den katolska kyrkan har intet vidare dermed att skaffa. Jag vill icke nämna något namn, men nyligen har det i ett dylikt blandadt äktenskap mellan högt uppsatta personer, af hvilka qvinnan var katolik och mannen protestant, händt, att, oaktadt före äktenskapet af båda kontrahenterna lemnats löfte, att barnen skulle uppfostras i den katolska läran, bröts löftet af mannen. Qvinnan var således oskyldig, men mannens handlingssätt har smärtat henne och smärtat henne fortfarande mycket.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra, får jag yrka afslag å lagutskottets betänkande i denna fråga. Skulle mot all förmodan Riksdagens båda kamrar gilla och godkänna utskottets ifrågavarande förslag, så har jag den tilltro och förtröstan till vår upplysta regering, att den icke skall fästa något afseende vid den föreslagna skrivelsen.

Herr Bergström: Till en början tillåter jag mig erinra, huru som denna kammare sistlidne riksdag med anledning af en motion, likartad med den vid innevarande riksdag i frågan väckta, på tillstyrkan af ett kammarens tillfälliga utskott biföll ett förslag om skrivelse till Konungen af ungefär samma innehåll som det förslag, hvilket lagutskottet nu framlagt. Förstnämnda förslag blef utan diskussion bifallet af Första Kammaren, men i följd af formella betänkligheter förklarade Andra Kammaren, att enär motionen rätteligen bort behandlas af lagutskottet, men den i Första Kammaren blifvit behandlad af tillfälligt utskott, kunde Andra Kammaren icke taga någon befattning med frågan, utan afslog den gjorda framställningen. Jag är öfvertygad, att Första Kammaren, som till väsentlig del består af samma ledamöter som vid sistlidne riksdag, icke skall af friherre Klinckowströms långa anförande låta förmå sig att frångå den ståndpunkt i frågan, som kammaren förut intagit, utan bifalla utskottets hemställan, helst denna — jag säger det i all ödmjukhet — torde hafva vissa företräden framför det tillfälliga utskottets förslag, i det att lagutskottet så att säga generaliserat frågan och icke tänkt uteslutande på den katolska propagandan, utan helt

allmänt föreslagit, att det skall vara prest af hvilken trosbekännelse som helst förbjudet att af blifvande makar af olika trosbekännelse kräfvat reverser eller förbindelser med afseende å barnens blifvande trosbekännelse. Jag menar, att det är ett stort företräde hos detta förslag, att man sålunda vill skydda och bevara tros- och samvetsfriheten åt alla makar af olika trosbekännelse. Den förste talaren anmärkte mot motionären, och jag tror äfven emot utskottet, att man uppträdde på samma gång såsom åklagare och domare i fråga om den katolska religionen samt i strid emot svenskt rättsmedvetande försummat att i frågan inhemta yttrande från målsmän för samma religion. Jag kan icke förstå, huru inhemtande af yttrande i en riksdagsfråga från målsmän för den katolska läran låte förena sig med svensk grundlag. Men äfven om motionären enskildt skulle velat inhemta yttrande af föreståndaren för den katolska församlingen härstädes, skulle han svårigen kunnat tillspörja alla de krypto-katoliker, som finnas i vårt land om deras åsigt beträffande motionen.

*Om den tros-
lära, hvori
barn af vissa
olika trosbe-
kännare skola
uppfostas.
(Forts.)*

Nu har utskottet, som jag nämnt, häfdat den åsigten, att frågan om den religion, i hvilken barnen skola uppfostas, är makarnes egen sak, att hvarje inblandning deri af utomstående är förkastlig och att man måste försöka att stäfja det intrång, som zelotiska prester kunna söka göra på makarnes tros- och samvetsfrihet uti ifrågavarande afseende. Att betrygga denna frihet synes mig vara ett mål, väl värdt att eftersträvas.

Den förste talaren har inlåtit sig på en mycket vidlyftig granskning af motionärens vid sistlidne riksdag väckta motion, och under denna granskning har han funnit tillständigt att i lagutskottets utlåtande inlägga yttranden, som utskottet aldrig haft. Sålunda har han påstått, att lagutskottet blifvit uppskrämdt deraf, att en mängd »bättre folk» skulle öfvergått till den katolska läran. Jag försäkrar på ära och tro att i lagutskottets utlåtande icke förekommer ett ord om vare sig bättre eller sämre folk.

Den nämnde talaren sade vidare, att motionären i sin motion vid förra riksdagen obehörigen tagit anstöt deraf, att vid invigningen af någon katolsk kyrka i Stockholm påfven blifvit nämnd framför Sveriges konung, samt förklarade, att han fann det helt naturligt, att katoliker vid invigningen af en kyrka först nämnde sin »summus pontifex». Det måtte hafva berott på någon reminiscens från hans lutherdom, att han använde detta uttryck, ty påfvens vanliga titel är »pontifex maximus», en benämning å den förnämste romerske offerpresten, hvilken benämning katolikerna upptagit och tillagt sin påfve. Vi svenskar tala om vår »summus episcopus», hvilket uttryck måtte varit det, som föresväfvat talaren. Förblandningen är dock desto mindre att undra på, som han här förut räknat sig sjelf till »barbarerna». — Motionären har nu stött sig på, att pontifex maximus vid invigningen af en byggnad i Sverige blifvit nämnd framför Sveriges konung, och förefaller det mig, icke så utan skäl.

Den förste talaren har ock tillvitit utskottet att hafva falskeligen citerat den romerska katekesen och misstydt satsen: »extra ecclesiam

*Om den tros-
lära, hvori
barn af vissa
olika trosbe-
kännare skola
uppfostras.*

nulla salus». Han har dock icke läst rätt i utskottets betänkande. Der står på sid. 16: Denna kyrka, som vid sidan af lärosatsen: extra ecclesiam nulla salus (utom kyrkan ingen frälsning) ställer dogmen om påfvens ofelbarhet och i en i öfverensstämmelse med det tridentiska kyrkomötets beslut författad läroskrift, den romerska katekesen, uttryckligen förklarar, att eftersom ensamt den romersk-katolska kyrkan, såsom ledd af den Helige ande, icke kan fara vilse, följer deraf med nödvändighet, att alla öfriga trossamfund, hvilka tillegna sig namnet kyrka, enär de ledas af djefvulens ande, dväljas i de förderligaste villfarelser, måste nemligen med *alla* till buds stående medel sträfva att undertrycka alla andra kyrkor.

(Forts.)

Icke för den siste talaren, hvilken förklarar sig vara en barbar och icke kunna latin, men för de andre ledamöter i denna kammare, hvilka ega latinkunskap, vill jag anföra den romerska katekesens egna ord. Det heter der i Pars 1:ma, cap. 10:mum, qu. 18: »Quemadmodum hæc una ecclesia errare non potest, quum a Spiritu Sancto gubernatur, ita ceteras omnes quæ sibi ecclesiæ nomen arrogat, ut quæ diaboli spiritu ducantur, perniciosissimis erroribus versari necesse est.»

Det finnes många i denna högt ärade kammare, hvilka känna det gamla romarespråket, och jag vädjar till dem, om lagutskottet vid sin översättning af detta citat felat i någon mån. Jag har härvid särskildt mina ögon fästa på en utmärkt latinare, här närvarande i kammaren.

Jag vill icke ingå i några diatriber rörande den katolska kyrkans dogmer, ehuru jag skulle kunna med utmärkta författare bevisa, att samma kyrka hyllar dogmer, som jag är säker på att den förstetalaren icke vill kännas vid. Jag skulle dock trötta kammaren, om jag inläte mig på några dogmundersökningar och vederläggning af hvad den förste talaren härom yttrat.

Sakeu är här blott den, att man vill freda makar af olika trosbekännelser från att hemsökas af påträngande prester, och i det fallet har man att stödja sig vid erfarenheten från andra länder, der man funnit nödigt att förbjuda sådana skriftliga öfverenskommelser eller reverser som dem, hvarom här är fråga. Det är icke heller uteslutande länder med öfvervägande protestantisk befolkning, som stadgat dylikt förbud, utan äfven i länder, sådana som Österrike-Ungarn, som hafva en blandad protestantisk-katolsk befolkning, har statens regering i tros- och samvetsfrihetens intresse funnit det nödvändigt icke blott att förbjuda zelotiske prester att tränga sig på blifvande makar och affordra dem reverser, utan ock att belägga med straff ett sådant förfarande, om det skulle förekomma. Jag vill icke inlåta mig derpå, huru vida i vårt land exempel på sådan påträngande zelotism förekommit; jag vill blott säga att det förefaller mig att hvad man i andra länder till följd af en bitter erfarenhet gjort till skydd häremot, det kan ock göras i vårt land.

Jag hemställer om bifall till utskottets förslag.

Herr Björnstjerna: Jag får uttrycka min tacksamhet till den förste ärade talaren, ehuru min tacksamhet skulle hafva varit ännu

större, om han fattat sig något kortare. Jag uttrycker min tacksamhet därför att, om någon före hans uppträdande kunnat betvifla att en katolsk propaganda pågår i vårt land, så bör ingen kunna betvifla det efter samma anförande. Jag betygar honom min tacksamhet äfven därför, att det varma sätt, hvarpå han uppträdte mot förslaget, öfvertygat mig att detta icke är välkommet bland den katolska kyrkans målsmän, hvilket synes mig vara ett godt skäl för att bifalla detsamma. Han uppträdde så varmt för den katolska läran, att den katolske biskopen, om han varit här — såsom vi nyligen sett af tidningarna har det nemligen för första gången sedan femtonhundratalet nämnts katolske biskopar i Skandinavien, en för Sverige, en för Danmark och en för Norge — att, säger jag, den katolske biskopen för Sverige knappt kunnat uppträda varmare än friherre Klinckowström det gjort. Han tillkännagaf att, när han vistades i Wien, han mycket umgicks med släktingar, som tillhörde den katolska kyrkan. Det torde vara väl bekant att nu för tiden det Klinckowströmska namnet intager en framstående plats inom Jesuiterorden, och det torde icke heller vara obekant, att han sjelf står mycket nära någon, som anses för en ifrig beskyddare af den propaganda, som här bedrifves. Jag uttalar härmed icke ringaste klander, ty det tillhör den sanna katolska trosbekännaren att söka omvända andra till den enda saliggörande kyrkan.

Jag ber herrarne fästa uppmärksamheten derpå, att i detta förslag finnes intet, som afser att inskränka trosfriheten på något sätt. Den katolska kyrkan är icke ens nämnd i sjelfva förslaget, utan detta är allmänt och lika för alla. För min egen del, så, ehuru jag skattar mig lycklig att vara uppfödd i den lutherska läran, inser jag fullkomligt att hvar och en bör hafva rättighet att hysa den tro, han anser vara den bästa.

Jag påminner mig härvid ett ungdomsminne från omkring 50 år sedan, då jag var bosatt i London. Jag sammanträffade der med en engelsk prest, som frågade mig om det religiösa tillståndet i Sverige. Jag skulle skryta och förklarade för honom, att vi hade så godt som endast en religion i vårt land. Han svarade derpå, att han fann detta mycket bekymmersamt, ty der man sysselsatte sig med religiösa frågor, skulle alltid olika meningar uppkomma, men, när der rädde en sådan enighet i religiösa frågor, bevisade detta likgiltighet. Och jag tror han hade rätt.

Jag hade visst icke tänkt att här göra något utfall mot den katolska läran, men friherre Klinckowström har uppkallat mig, så att jag måste åtminstone i några punkter besvara honom. Han påstod att det just var 1873 års lag, som från det katolska presterskapet framkallat det bestämda yrkandet att före äktenskapet en förbindelse måste af kontrahenterna afgifvas, att alla barnen skulle blifva katoliker, och påstod sedermera, att den katolska kyrkans välsignelse icke kan gifvas åt ett äktenskap mellan en katolik och annan trosbekännare under andra förhållanden. Men just deruti bedrager han sig på det allra högsta, ty på det sättet tillämpas det här i Sverige, men icke i många andra

*Om den tros-
lära, hvori
barn af vissa
olika trosbe-
kännare skola
uppföstras.*
(Forts.)

Om den tros- länder och kan icke der så tillämpas. Af min motion synes att i hela lära, hvori Tyskland och Österrike-Ungarn lagar finnas, som strängt förbjuda sådana barn af vissa förbindelsers afgifvande före äktenskapet och förklara dem vara af noll olika trosbe- och intet värde. Det finnes länder, som föreskrifva straff och stränga kännare skola straff, suspension och till och med afsättning, för den prest, som yrkar uppfostras. (Forts.) på sådana förbindelsers afgifvande. Men huru är det här i Sverige?

Här hafva de katolska presterna lyckats förmå hvar och en katolik, som gift sig med annan trosbekännare, att afgifva en sådan förbindelse, medan dylika förbindelser äro, såsom sagdt, förbjudna i så katolska länder som Bayern, Österrike-Ungarn, m. fl. Men icke nog härmed. Till och med i rent katolska länder gör man undantag, så att jag har flera exempel på personer bland mina bekanta, som blifvit vigda inom katolska länder med förbehåll att alla barnen skulle blifva lutheraner. En af våra diplomater vigdes med en katolik af en katolsk erkebiskop i Ungarn under sistnämnda förbehåll. En annan diplomat vigdes i ett annat katolskt land med samma förbehåll. Vidare har en hög svensk militär vigts i Polen med en katolik. Det sattes icke i fråga annat än att barnen skulle blifva, gossarne af faderns och flickorna af moderns religion. Så flyttade han till Sverige. Hustrun dog och efter några år förlofvade han sig med hustruns syster, men för att få tillstånd att gifta sig med sin svägerska fordrades dispens af påfven. Det katolska presterskapet i Sverige vägrade att skaffa en dylik dispens med mindre han ville förbinda sig till, att alla barnen skulle blifva katoliker. Han vände sig då till en katolsk prest i Polen som skaffade honom dispensen utan nämnda vilkor. Som häraf framgår, är tillämpningen af det påfliga inkräkningsbegäret vida strängare i det lutherska Sverige än i många katolska länder. Kan detta vara riktigt?

Talaren framhöll förtjensterna hos de katolska sjuksköterskorna. Äfven jag har i min motion framhållit detta, men här finnes äfven ett stort antal förträffliga lutherska sjuksköterskor, som äro lika uppoffrande och som hafva det stora företrädet att de icke vägra, när den sjuke så önskar, att läsa för honom ur någon af våra andaktsböcker. Friherre Klinckowström framhöll, att de katolska sjuksköterskorna voro förbjudna att tala med den sjuke i religiösa ämnen. Ja, så heter det. Om den sjuke begär, att sjuksköterskorna skall läsa i den svenska psalmboken eller en svensk bönbok, så svarar hon nej, det är henne förbjudet; men om man begär att hon skall läsa i en katolsk andaktsbok, så låter hon beveka sig.

Friherre Klinckowström uppgaf vidare, om jag hörde rätt, att de katolske bekännarne i Sverige förminskats i antal sedan början af detta århundrade. Jag har icke utförliga siffror från andra katolska församlingar än den i Stockholm. Enligt Stockholms kommunalstatistik uppgafs antalet katolska trosbekännare 1872 till 439 och 1889 till 829, således nära fördubbladt på 17 år. Men icke nog med det, ty, på sätt jag anført i min motion, finnas många, som icke skrivit ut sig från svenska församlingen, men likväl öfvergått till katolicismen. Troligen hafva flere af herrarne hört omtalas sådana fall. En högre skollärare

i Stockholm, dog t. ex. för några år sedan. Man fick först, sedan han var död, veta att både han, hans hustru och barn, sedan flera år voro katoliker. Flera fall hafva inträffat vid franska skolan, der ingen religiös undervisning får meddelas åt andra än katoliker. Jag kan dock uppgifva flera flickor, som utgått derifrån såsom katoliker. Detta är propaganda. Jag påminner mig, när jag en gång kom med Hans Maj:t Konungen till Tromsö. Der var då nyss uppbyggd en katolsk kyrka, ehuru, efter hvad amtmannen uppgaf, der icke fans några katoliker. När Konungen gick förbi kyrkan, stod presten med korgossar och rökelse i kyrkporten. Konungen gick in och frågade dervid presten om det fans många katoliker i staden. »Endnu icke» svarade denne »jag har kun været her i to aar!

*Om den tros-
lära, hvori
barn af vissa
olika trosbe-
kännare skola
uppfostras.*
(Forts.)

Att en mycket liflig propaganda pågår inom alla protestantiska länder, är onekligt; och beklagligtvis har den katolska kyrkan återeröfrat större delen af Europa. Många länder, som förr varit helt och hållet eller till största delen protestantiska, äro numera helt och hållet eller till största delen katolska. Så är förhållandet med flere tyska stater. I England pågår den katolska propagandan på ett sätt, för hvilket närmare redogöres i motiveringen till min motion och särskildt i kammarens tillfälliga utskotts utlåtande förlidet år. I Holland, som förut var ett lika protestantiskt land som Sverige, är numera nära på halfva befolkningen katolsk. I Danmark har katolicismen gått framåt med stora steg. Der finnas redan massor af katolska kyrkor, anstalter och skolor. Och nu har turen äfven kommit till Gustaf Adolfs fädernesland. Det är icke utan att den här gör flera framsteg än mången tror. För några dagar sedan fans i Stockholms tidningar införd en notis, der det stod att läsa, bland annat: »Såsom bekant är, eger katolska församlingen i Stockholm icke endast Eugeniakapellet med tillhörande boställslägenheter i n:o 24 Norra Smedjegatan, taxerad till 100,000 kr., utan äfven den till 345,000 kr. taxerade byggnadskomplexen med dess stora trädgårdstomt i n:o 46 Götgatan.» Och vidare heter det: »För katolska undervisningsändamål användas egendomarne 108 Drottninggatan, tillhörig sällskapet Beneficentia och taxerad till 250,000 kr., samt 1 och 3 Stora Badstugatan, tillhörig Aktiebolaget Providentia och taxerad till 90,000 kr. Slutligen har Aktiebolaget Sita Birgitta förvärfvat egendomarne 74, 76, 78 och 80 Rege- ringsgatan, 12 och 14 David Bagares gata och 7 Snickarebacken med ett taxeringsvärde af sammanlagdt 289,500 kr. Här, i närheten af Humlegården och Johannis kyrka, skall en katolsk katedral resa sig, kanske redan om 5 år.» Såsom jag nyss nämnde, utgjorde antalet katoliker år 1889 829. Det tyckes att för 829 personer kunde det vara fullt tillräckligt med två kyrkor, en på norr och en på söder, men man ser att det nu skall byggas ännu en tredje.

Hvarför i denna motion, som ju gäller alla trosbekännare, särskildt katolikerna framhållits, är därför att det är desse, som företrädesvis uppträda utmanande och vilja sätta sig öfver landets lagar. Redan nu har man, på sätt friherre Klinckowström påpekat, hos oss kommit der-

*Om den tros-
lära, hvarti
barn af vissa
olika trosbe-
kännare skola
uppföstras.*

(Forts.)

hän, att man nämner påfven Leo XIII framför konung Oscar II i offentliga dokument. Friherre Klinckowström ansåg detta riktigt, när det gäller kyrkliga handlingar. För min del måste jag på det högsta beklaga, att påfven i Rom får i något fall intaga främsta platsen inom vårt protestantiska land. Det är en stor fara, som hotar genom påfveväldet, ty när den katolska läran tränger in i ett land, så blir den en magt i staten, mäktigare än staten, och som staten har de allra största svårigheter att bekämpa. Vi veta huru svårt man i Tyskland haft att kämpa mot katolicismen.

Som friherre Klinckowström uppläste så mycket till beröm för den katolska läran, så skall äfven jag be att få läsa upp något, som ju kan vara intressant, nemligen angående det sätt, hvarpå en ny trosartikel proklameras i våra dagar.

»Då Pius IX år 1848 måste fly från Rom, emedan hans egna undersåter gjorde uppror emot honom, och hade funnit en tillflykt i Gaëta, utsände han derifrån den 2 februari 1849 en rundskrifvelse till alla jordens biskopar, hvarti han affordrade dem deras förklaring angående den obefläckade aflelsen. Femhundrafyrtiosex biskopar sände påfven ett gillande svar, många af dem i så hänfödda uttryck, som om verdens frälsning berodde på, att Maria blef förklarad aflad utan synd; femtiosex uttalade sig deremot. Att största delen af de gillande biskoparne voro spanska och italienska obetydligheter, under det att bland de opponerande funnos män, hvilkas varnande stämma icke borde lemnas opåaktad, vållade ingen förlägenhet i Rom.» — — »Ändtligen dagades den 8 december 1854. I högtidlig procession bars Pius IX in i Peterskyrkan.» Dekanen höll nu till påfven ett tal, som jag emellertid hoppas öfver. Derefter heter det: »Pius reste sig då och uppläste följande decret: Efter att vi utan uppehåll i ödmjukhet och under fasta hafva framfört till Gud Fader medelst hans Son vår och kyrkans bön om, att han ville styra och styrka vårt sinne genom sin helige andes kraft, och sedan vi anropat hela den himmelska hofstaten om dess bistånd och i synnerhet med suckar nedkallat tröstaren, anden, öfver oss, så förklara, förkunna och bestämma vi under hans bistånd till ära för den heliga och odelbara treenigheten, till förhärligande och pris af Guds jungfruliga moder, till styrkande för den katolska tron och tillväxt för den kristna religionen i vår Herres Jesu Kristi namn, i de saliga apostlars Petri och Pauli och i vårt eget namn: Den lära — —» Här öfverväldigades påfven af rörelse och begynte att gråta, men fattade sig åter och fortsatte: »den lära, att den saligaste jungfru Maria i sin aflelses första ögonblick genom ett synnerligt nådesprivilegium af den allsmäktige Guden, med blicken fästad på Jesu Kristi förtjenst, har blifvit bevarad för all arfskuld, är uppenbarad af Gud och skall därför fast och beständigt tros af alla troende. Den som nu, det Gud förbjude, vågar att tänka annorlunda i sitt hjerta, än af oss är bestämdt, han är, det kungöra vi härmedelst, *fördömd*.

Detta sker i vårt århundrade. Påfven proklamerar en trosartikel och hvar och en, som icke tror derpå, är fördömd! Man har svårt att

i denna högmodiga och oförsonliga kyrka, denna kyrka, som under inquisitionens och autodaféernas tid marterade och brände så många tusende trogna kristna blott därför att de icke ville rätta sig efter hvarje påfund af kardinaler och munkar, denna kyrka, som ännu uttalar sin förbannelse öfver hvar och en, som icke tror på t. ex. artikeln om påfvens ofelbarhet — man har svårt, säger jag, att finna någon likhet mellan den och den lära, full af försoning och kärlek, som predikades af Herren Kristus, der det heter: »fördömer icke, så varden I icke fördömde!»

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes i enlighet med de derunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt och vidare på afslag derå; och förklarades den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med ja besvarad.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 14 och 16 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 52, i anledning af väckt motion om tillägg till 3 § i förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871.

Ifrågasatt ändring i förordningen ang. fattigvården.

Herr Claëson: För min del kan jag icke vara med om det af lagutskottet tillstyrkta skrifvelseförslaget, och detta af det skäl, att förslaget är bygd på förutsättningen af något som i verkligheten icke finnes, utan blifvit uppkonstrueradt af lagutskottet med stöd af en eller annan domares ofullständiga motivering af utslag rörande barnuppfostningsbidrag. För att klargöra detta vill jag uppläsa några rader i slutet af utskottets motivering. De lyda så:

»Utskottet finner sålunda, der faderskap ostridigt föreligger, ett af motionären ifrågasatt förtydligande af fattigvårdsförordningens bestämmelser icke vara af nöden, och anser det af motionären föreslagna tillägg till 3 § i fattigvårdsförordningen derom, att den, som blifvit dömd att erlægga bidrag till uppfostran af ett oäkta barn, hvars fader han ansetts vara, skulle förklaras skyldig att försörja barnet, om dess moder aflede eller vore oförmögen att lemna barnet underhåll och vård, icke vara erforderligt, då det enligt utskottets åsigt är öfverensstämmande med svensk rätt, att en person, som blifvit sålunda dömd, är skyldig i de af motionären omförmälda fall att i mån af sin förmåga lemna ytterligare bidrag i berörda hänseende och jemväl helt och hållet försörja barnet.

Deremot anser utskottet motionärens framställning, så vidt den afser utsträckt tillämpning af bestämmelserna i 35 § i fattigvårdsförordningen, nemligen jemväl å den, som endast på den grund, att han till modern till ett oäkta barn stått i det förhållande, att han ansetts kunna vara fader till barnet, blifvit af domstol förpligtad att försörja detsamma eller lemna bidrag till dess underhåll och uppfostran, vara

Ifrågasatt ändring i förordningen ang. fattigvården.

befogad, dock — — — — I mål rörande barnuppfostringsbidrag likasom i alla andra mål gäller, att dom skall grundas på lag och icke på godtycke, och den enda lagbestämmelse, enligt hvilken domstol kan ådöma någon att lemna bidrag till oäkta barns underhåll och uppfostran, är 8 kap. 7 § ärfdabalken, som säger, att oäkta barn skola njuta af fader och moder nödortföda och uppfostran, till dess de sig sjelfva nära kunna. Således måste, för att en man skall kunna dömas till barnuppfostringsbidrag, vara bevisadt att han är fader till det oäkta barnet, men i fråga om bevisningen gälla icke samma regler som i andra mål. I motsats till hvad i allmänhet är fallet, finnes i dessa mål ingen bevisning, ej ens eget erkännande, som alldeles utesluter möjligheten af ett annat förhållande än det, som anses bevisadt, hvadan domstolen måste nöja sig med bevisning om sådant förhållande, att personen på grund deraf *kan* vara fader till barnet. Jag har alltid ansett det nödvändigt att såsom skäl för ådömande af uppfostringsbidrag utsätta, att den stämde måste anses vara barnets fader. Är detta icke utsatt, så måste, för att domen skall stödja sig å lag, det vara underförstådt, vara en länk i motiveringen, som är tänkt fastän icke nedskrifven på papperet. Då utskottet sjelft medgifvit, att någon lagändring icke är nödig för det fall att en man anses vara fader till ett oäkta barn, och någon laga skilnad emellan att anses vara fader och att *anses kunna* vara fader till ett barn icke förefinnes, är således den föreslagna skrifvelsen onödig, och jag anser den äfven olämplig. Genom den föreslagna skulle nemligen legaliseras en skilnad, som är i sig sjelf oberrättigad och icke heller finnes i verkligheten.

Jag anhåller derfor om afslag å utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande det nu föredragna utlåtandet endast yrkats afslag å hvad utskottet hemställt.

Härefter gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan och vidare på afslag derå; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Om ändrade bestämmelser rör. oäkta barns arfsrätt.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 14 och 16 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 53, i anledning af väckt motion om ändrad lagstiftning rörande oäkta barns arfsrätt.

Herr Bergström: Såsom det tryckta betänkandet utvisar, har jag icke kunnat förena mig med utskottet om dess hemställan, utan yrkat afslag å motionen. Jag förnyar nu här detta yrkande jemte det jag framställer yrkande om afslag å utskottets förslag.

8 kap. 7 § ärfdabalken, sådant detta lagrum ursprungligen lydde, stadgade, att om man aflar barn i lönskaläge utan äktenskapslofen, eller i hordom, eller i förbudna leder, så skola de barnen ej

annat arf taga, än efter egna barn och bröstarfvingar. Detta stadgande var uttrycket af en gällande åsigt att blodsbandet ensamt icke grundar arfsrätt, utan att endast det genom lagligt äktenskap sedliggjorda blodsbandet medförde arfsrätt. Emellertid har denna grundsats undergått någon modifikation genom kongl. förordningen den 14 april 1866. I denna förordning stadgas, att med ändring af hvad 8 kap. 7 § ärfdabalken stadgas derom, att barn, som äro aflade i lönskaläge utan äktenskapslofven, eller i hordom, ej må taga annat arf, än efter egna barn och bröstarfvingar; oäkta barn, som ej är afladt under moderns äktenskap eller i förbudna led, må, derest modern låtit såsom sitt barn anteckna det i kyrkoboken för den församling, i hvilken hon då var kyrkoskrifven, lika med äkta barn taga arf efter sin moder i den egenom, som ej utgör bröstarfvinges laglott. Om man genomläser motiven till Kongl. Maj:ts proposition angående denna lagändring och högsta domstolens protokoll vid granskningen af lagförslaget, skall man finna, att det blifvit uppståldt såsom principiellt vilkor för det oäkta barnets arfsrätt, att modern skulle hafva erkänt barnet och att man derigenom vunnit en presumtion om hennes icke tillkännagifna vilja, att barnet skulle hafva arfsrätt lika med äkta barn i den lott, som icke är bröstarfvinges laglott, det vill säga hälften. Och härvid har det sedermera fått förblifva trots alla försök att få lagen ändrad.

Senast förevar frågan vid 1885 års riksdag, då ett högsta domstolens utslag gaf anledning till dess återupptagande. Högsta domstolen hade nemligen genom beslut, som den låtit anteckna i sin minnesbok, förklarar att en i kyrkobok befintlig anteckning om en afliden qvinna, att hon hade ett oäkta barn, icke i och för sig utgjorde bevis derom att qvinnan låtit anteckna barnet såsom sitt, så att detta kunde ega, enligt förordningen den 14 april 1866, taga arf efter modern. Af denna anledning väcktes, såsom nämndt, en motion, men denna föranledde icke till annan Riksdagens åtgärd, än att Riksdagen i skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhöll, att Kongl. Maj:t ville hos vederbörande presterskap inskräpa vigten deraf att presterskapet sörjde därför att vid sådana anteckningar som de ifrågavarande i kyrkoboken anmärktes, att anteckningen skett på moderns begäran.

Nu har en motionär upptagit frågan å nyo och föreslagit en förändrad lydelse af 8 kap. 7 § ärfdabalken. Motionären är mycket radikal, men man kan icke neka till att han tillika är mycket konsekvent. Han vill nemligen att hvarje oäkta barn, det må nu vara afladt i hordom eller blodskam eller lönskaläge utan äktenskapslofven, skall taga arf lika med äkta barn, och motiverar detta förslag med det yttlande, att barnen icke böra lida för föräldrarnas förseelser. Deri har han naturligtvis rätt, att det barn, som födes i blodskam eller hordom, är lika oskyldigt som det barn, hvilket födes i lönskaläge utan äktenskapslofven. Motionären anser det vidare vara tillräckligt, att sannolika skäl finnas för barnets härkomst, och vill eftergifva lagens fordran, att modern skall hafva erkänt barnet såsom sitt och till bekräftelse härpå låtit anteckna det i kyrkoboken. Ehuru lagutskottet erkänt det conse-

Om ändrade bestämmelser rör. oäkta barns arfsrätt.

(Forts.)

Om ändrade bestämmelser rör. oäkta barns arfsrätt.

(Forts.)

qventa i förslaget, har utskottet dock skyggt för att tillämpa grundsatsen på barn, födda i hordom och blodskam, hvaremot utskottet i öfrigt understödt motionen. Men det är icke nog härmed. Utskottet säger nemligen: »Vidkommande motionärens förslag att låta arfsrätt för oäkta barn inträda, så snart barnets härkomst gjorts sannolik, oberoende af om någon anteckning derom skett i kyrkoboken, synes detta utskottet synnerligen behjertansvärdt.» Utskottet synes således vilja tillställa en circumstantiel maternitetsbevisning.

Såsom skäl för utskottets hemställa hafva åberopats dels åtskilliga främmande länders lagstiftning och dels den omständighet, att den äldre lagberedningen föreslagit liknande utsträckning af den arfsrätt, som bör tillkomma oäkta barn. Det är sant att lagberedningen afgifvit ett sådant förslag, dock icke enstämmigt. Deremot har lagkomitén alldeles enstämmigt förordat, att lagstiftningen uti ifrågavarande hänseende måtte förblifva vid hvad den dittills varit. Lagkomitén har således icke ens förordat den förändring, som är åstadkommen genom 1866 års förordning.

Då lagkomiténs motivering synes mig särdeles behjertansvärd, skall jag tillåta mig att uppläsa densamma. Den är icke mycket lång och bör derfor icke för någon längre tid splittra kammarens uppmärksamhet. Lagkomitén säger: »Denna grundsats (att laglig arfsrätt uppkommer endast genom lagligt äktenskap) är djupt fästad i folkets allmänna tänkesätt, och det vore vådligt att föreslå en ändring, som möjligen skulle kunna missleda det sålunda rådande begreppet till mindre aktning för ordentliga äktenskapsföreningar. Det är af högsta vikt, att de lagar efterleivas, som bestämma vilkoren för en tillätlig förbindelse emellan man och qvinna, och att äktenskapet gynnas, under det hvarje annan, utan iakttagande af föreskrifna former, ingången förening, äfven i sina följder, mötes af lagens ogillande. Detta inträffade ej, om samma lag, som föreskref sättet att sluta en formlig förbindelse, förblandade frukten af en sådan förening med den, som leder sin tillvarelse från olofliga förhållanden. Läger man härtill olyckan af det split inom slägterna, som skulle födas deraf, att en person, som ej förut varit erkänd såsom hörande till en viss slägt, kunde vid arffall der intränga sig, och betänker man tillika de tvister, som skulle uppstå om sjelfva härkomsten, då den ej af föräldrarna godvilligt blifvit uppenbarad; så torde oäkta barns uteslutande från arf vara nogsamtt rättfärdigadt. Händelser gifvas, då barn oundvikligen måste lida för föräldrarnas fel. Saknad af arfsrätt för oäkta barn må räknas deribland.»

Jag yrkar på dessa skäl afslag på utskottets hemställa.

Herr Claëson: I motsats till utskottets ärade ordförande har jag biträdt lagutskottets förslag för så vidt det afser, att oäkta barn, hvilka redan nu ega viss arfsrätt efter deras moder, måtte i detta afseende få lika arfsrätt med äkta barn. Detta är icke någon nyhet. En sådan arfsrätt begärdes af den svenska Riksdagen redan för 29 år sedan. Härpå följde kongl. förordningen den 14 april 1866, hvarmed togs ett

stort steg framåt, i det denna förordning gaf oäkta barn arfsrätt efter modern framför alla andra arfvingar än äkta barn och äfven medgaf dem arfsrätt efter modern jemte äkta barn, dock med den inskränkning att arfsrätt icke eger rum i den del af qvarlåtenskapen, som är bröst- arfvinges laglott. Det vill säga hälften af qvarlåtenskapen är undantagen, så att oäkta barn deri icke hafva arfsrätt, men i återstoden dela de äkta och oäkta barnen lika. Om således ett arf skall delas efter en moder emellan ett äkta och ett oäkta barn, tager det äkta tre fjerdelar och det oäkta en fjerdedel af boet.

Denna skilnad i arfslottens storlek för äkta och för oäkta barn anser jag i likhet med utskottet böra borttagas. Jag förebrår visst icke 1866 års lagstiftare, att de icke, då en så ny princip i en så vigtig fråga infördes, togo steget större, än de gjorde, men jag tror icke, att det kan visas, att under de 26 år, som förflutit sedan 1866, några af de menliga följder inträffat, som kunnat befaras, och jag anser därför att vi nu böra kunna taga ännu ett steg i samma riktning. För denna min mening tala dels billighetshänsyn till barnen, som icke rå för att de kommit oäkta till världen, och dels hänsyn till vederbörande kommuner, som få försörja barnen, om de stå utan medel att taga sig fram. Jag har på nära håll sett förhållanden, som äro egnade att visa det olämpliga i den nuvarande lagstiftningen. Jag har särskildt kännedom om ett fall, då en qvinna, som var moder till ett oäkta barn, gifte sig med en enkling och fick barn äfven i äktenskapet. Makarne hade icke annan förmögenhet än sin arbetskraft och medförde båda barn, han tre och hon ett, och alla lefde tillsammans såsom en familj; då synes det mig hårdt, att det oäkta barnet endast skall ärfva en ringa del emot hvart och ett af modrens andra barn.

Hvad deremot angår den andra delen af lagutskottets betänkande, den som rör införandet af en maternitetsbevisning, är jag fullt ense med utskottets ordförande. Jag tror, att det är mycket lyckligt, att vi i det fallet hafva den bestämmelse, som för närvarande finnes, hvarigenom vi undgå en olägenhet, som plägar anföras emot oäkta barns arfsrätt, nemligen väckandet af skandalösa rättegångar. Om den enda tillåtna bevisningen är, att modern låtit anteckna barnet såsom sitt i kyrkoboken, kunna sådana rättegångar icke inträffa, men eljest skulle det lätt kunna hända att oäkta barns arfsrätt medförde en sådan följd. Jag anser vidare, att en så vigtig rätt som arfsrätten bör grundas på ett bestämdt faktum och icke på sannolikhetsskäl.

Då slutmeningen i utskottets betänkande icke innehåller något om borttagande af den nuvarande föreskriften om anteckning i kyrkoboken, förmenade jag vid betänkandets justering, att jag icke behöfde reservera mig mot annat än vissa delar af utskottets motivering, men jag har funnit att jag häri hade orätt, ty med den omfattning och den motive- ring utskottet gifvit sitt skrivelseförslag, skulle detsamma äfven innebära en begäran om borttagandet af nämnda föreskrift och således mera, än jag vill vara med om. Jag får därför framställa det yrkande, att Riksdagen, i anledning af ifrågavarande motion, måtte i skrivelse an-

Om ändrade bestämmelser rör. oäkta barns arfsrätt.

(Forts.)

Om ändrade
bestämmelser
rör. oäkta
barns arfs-
rätt.

(Forts.)

hålla, att Kongl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring af gällande bestämmelser rörande oäkta barns arfsrätt, att oäkta barn, som icke är afladt under moderns äktenskap eller i förbudna led, berättigas att, derest modern låtit såsom sitt barn anteckna det i kyrkoboken för den församling, i hvilken hon då var kyrkoskrifven, lika med äkta barn taga arf efter sin moder.

Den föregående talaren anmärkte, att motionären varit mera konsekvent än utskottet, i det han medtagit alla oäkta barn, men utskottet uteslutit dem, som äro aflade i hordom och förbudna led. Jag anser det dock vara bättre att handla i konsekvens med 1866 årsförrordning och hålla sig inom den då uppgjorda ramen samt blott ändra den proportion, hvori de oäkta barnen få taga arf, när de äro samarfva med äkta barn.

Herr Annerstedt: På det af den siste talaren anförda skäl får jag yrka afslag å utskottets betänkande. Det förefaller mig att han tydligt utredt, att premisserna i lagutskottets betänkande och det slut, hvar till utskottet kommit, icke stå i full öfverensstämmelse med hvarandra. Jag vill endast ytterligare fästa uppmärksamheten derpå, att — sedan i betänkandet visserligen uttalats att »förslaget att låta arfsrätt för oäkta barn inträda, så snart barnets härkomst gjorts sannolik, oberoende af om någon anteckning derom skett i kyrkoboken, synes utskottet synnerligen behjertansvärdt» — yttrar utskottet: »Lika med lagutskottet vid 1881 och 1882 årens riksdagar, finner utskottet i sådant hänseende en anteckning i kyrkoboken, äfven om den icke tillkommit på modrens föranstaltande, i allmänhet böra göra tillfyllest, men jemväl en på annat sätt avvägbragt *juridiskt bindande* maternitetsbevisning torde icke böra fränkännas enahanda verkan. Regler böra emellertid gifvas för en dylik bevisning, och viss tid stadgas, inom hvilken arfsanspråk må af oäkta barn framställas för att komma under beaktande.» Huru dessa regler skulle vara beskaffade, derom innehåller likväl betänkandet icke någon utredning. En dylik utredning är dock för visso af nöden, om man skall fortgå på den af utskottet förordade vägen.

Då nu i utskottets hemställan icke förekommer någon antydan derom, att bevisning af viss formel beskaffenhet skulle komma att fordras för ådagaläggande af ifrågavarande rättsförhållande, måste, om Riksdagen till Kongl. Maj:t aflåter en skrifvelse med det af utskottet föreslagna innehåll, följden blifva, att Kongl. Maj:t bör antaga, att enligt Riksdagens åsigt fullständigt fri bevispröfning skulle få komma i användning vid pröfningen af omförmälda arfsanspråk. Detta skäl synes mig tillräckligt för att, utan att ingå i någon undersökning af frågan i hela dess vidd, hemställa om afslag å lagutskottets betänkande. Att åter utan närmare undersökning bifalla den af den siste talaren föreslagna lydelsen å den ifrågasatta skrifvelsen synes mig icke vara rätt lämpligt, då det alltid är förenadt med svårighet att, endast efter en muntlig uppläsning och utan att hafva varit i tillfälle att hafva tagit

kännedom om ett i tryck tillgängligt skrivelseförslag, afgöra frågan huruvida en skrivelse bör i uppgifvet syfte aflåtas eller icke.

Jag yrkar af dessa skäl afslag på såväl utskottets hemställan som den siste talarens förslag.

*Om ändrade
bestämmelser
rör. öökta
barns arfs-
rätt.*

(Forts.)

Herr Claëson: Jag ber att i afseende på det sist anförda få säga: att det vore ju mycket riktigt, om det förslag jag framställt, vore till ordalydelsen mitt verk, men det är ordagrant hvad som står i 1866 års förordning. Det vilkor, som nu der finnes stadgadt, kommer således att kvarstå oförändradt såsom det enda af lagen erkända bevismedlet, eller att qvinnan låtit barnet såsom sitt eget i kyrkoboken anteckna. Det synes mig därför som hvad den siste talaren anför icke bör utgöra hinder för bifall till mitt förslag, ehuru det, såsom jag sjelf redan sagt, utgör ett bestämdt hinder för bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att be-
träffande förevarande utlåtande derunder endast framstälts följande yr-
kanden: 1:o) af herr *Claëson*, att utskottets hemställan skulle bifallas
med den ändring, att å sista raden näst framför orden »lika med äkta
barn taga arf efter moder» tillades meningen: »derest modern låtit såsom
sitt barn anteckna det i kyrkoboken för den församling, i hvilken hon
då var kyrkoskrifven»; och 2:o) att hvad utskottet i utlåtandet hem-
ställt skulle afslås.

Sedermera gjorde herr talmannen först proposition på bifall till ut-
skottets hemställan i oförändradt skick och vidare propositioner enligt
nyssnämnda båda yrkanden samt förklarade sig anse propositionen på
afslag å utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Hasselrot* begärde votering, i anledning hvaraf och sedan till
kontraposition dervid antagits bifall till herr Claësons yrkande, upp-
sattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som afslår hvad lagutskottet hemställt i sitt utlåtande n:o 53,
röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar:

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan med den ändring, att i
sista raden näst framför orden »lika med äkta barn taga arf efter mo-
der» tillägges meningen, »derest modern låtit såsom sitt barn anteckna
det i kyrkoboken för den församling, i hvilken hon då var kyrko-
skrifven».

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 37;

Nej — 35.

*Om upphö-
rande af en-
skilda bankers
rätt att utgifva
banksedlar
å 10 kronor.*

Föredrogs å nyo sammansatta banko- och lagutskottets den 12 och 16 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 1, med anledning af väckt motion angående upphörande af de enskilda bankernas rätt att utgifva banksedlar å 10 kronor.

Herr Sandberg: Då regeringen redan är bemyndigad att, närhelst den finner en sådan åtgärd lämplig och på de vilkor, den finner för godt att bestämma, indraga de enskilda bankernas rätt att utgifva sedlar å tio kronor, synes mig den nu föreslagna skrifvelsen vara, minst sagdt, öfverflödig. Att regeringen icke ännu begagnat sig af denna sin magt, kan omöjligen härleda sig från något annat skäl, än att regeringen bättre än de personer, som väckt motioner i frågan och som genomdrifvit det nu föredragna skrifvelseförslaget, inser de vådor och svårigheter, som en indragning af de enskilda bankernas sedlar å tio kronor under för handen varande förhållanden skulle medföra icke endast för riksbanken, utan äfven för den allmänna affärsställningen i landet. Huru lockande det än är att uttala sig om, hvilka följder, som en indragning af de ifrågavarande tiokronesedlarne sannolikt skulle föra med sig, skall jag dock motstå denna frestelse, särdeles som ett dylikt uttalande inom denna kammare icke är på minsta sätt behöfligt. Jag åtnöjer mig med att yrka afslag på det nu föredragna betänkandet.

Häruti instämde herr *Bergström*.

Herr Larsson, Liss Olof: För min del skall jag taga mig friheten att yrka bifall å utskottets förslag.

Det är nog så, som den föregående talaren sade, att det strängt taget är onödigt att i detta ämne skriva till Kongl. Maj:t sedan Riksdagen redan lagt frågan i Kongl. Maj:ts hand, men det kan väl ändå icke anses vara alldeles öfverflödigt. Den siste talaren ansåg icke lämpligt att skriva, då icke några åtgärder vidtagits för att sätta riksbanken i stånd att åtaga sig de förpligtelser, som skulle blifva en följd af sedelutgiftningsrättens indragning på andra håll, ej heller hade andra mått och steg tagits för att trygga den allmänna rörelsen. Om man nu läser utskottets betänkande och klämman, står der endast, att Riksdagen skulle bedja Kongl. Maj:t taga i öfvervägande huruvida tiden för nämnda indragning kunde vara inne och, så vida Kongl. Maj:t funne några särskilda åtgärder, beroende på Riksdagen, böra vidtagas, i sam-

manhang med indragningen, äfven föreslå Riksdagen dessa möjligen behöfliga åtgärder. Jag skall liksom den föregående talaren icke vidare ingå på frågan; jag ber blott att få återopa hvad fullmäktige i riksbanken samt utskottet derom yttrat. Jag tilltror mig icke kunna framlägga några bättre skäl än dem bankofullmäktige anför, och af dessa torde, såsom mig synes, framgå, att det icke är någon som helst fara att göra en sådan underdånig framställning som den föreslagna. Skulle Kongl. Maj:t icke finna, att den förtjenade afseende, lär icke heller någon åtgärd i anledning af skrifvelsen blifva vidtagen. Då emellertid lång tid förflutit sedan Riksdagen uttalade sin åsigt i denna fråga, synes det mig, såsom sagdt, icke vara ur vägen att i underdånighet erinra Kongl. Maj:t härom samt anhålla, att han måtte taga i öfvervägande huruvida tiden kan vara inne för en sådan indragning.

Jag får således för min del yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Claëson: Då jag i det sammansatta utskottet deltagit i detta ärendes behandling och icke kunnat biträda skrifvelseförslaget, ber jag att få angifva skälen dertill.

Det första skälet är det, att skrifvelseförslaget är något helt annat än hvad med motionen åsyftats. Denna gick derpå ut, att Kongl. Maj:t skulle förordna om upphörande vid 1893 års slut af de enskilda bankernas rätt att utgifva sedlar å tio kronor. Häröfver hördes bankofullmäktige, hvilkas majoritet icke fann den föreslagna åtgärden rådlig, men ansåg att vid 1896 års slut den ena hälften af nämnda sedlar kunde indragas samt den andra hälften vid slutet af år 1899. För att det skulle kunna ske, uppställes dock en hel del vilkor, och vid bankofullmäktiges utlåtande var fogad en reservation af fullmäktiges ordförande, hvilken reservation jag för min del fann mera öfvertygande än utlåtandet. Deremot har motionären icke ifrågasatt vidtagande af någon åtgärd, som skulle förbereda förändringen. Nu är, såsom den förste talaren anmärkt, frågan en gång öfverlemnad i Kongl. Maj:ts hand. För att Riksdagen nu skall hafva anledning att å nyo skriva till Kongl. Maj:t, bör den åtminstone för sin del vara förvissad om att, såsom skrifvelsen skulle innehålla, tiden nu är inne att draga in dessa 10-kronesedlar. Derom är jag så mycket mindre öfvertygad som jag lika med bankofullmäktige och andre vederbörande anser, att det icke kan eller bör ske förrän åtskilliga åtgärder i fråga om riksbanken vidtagits, som ännu icke kommit till stånd och för hvilka Riksdagen hittills icke visat någon benägenhet. Jag tror således, att både af formella och materiella skäl man bör afslå skrifvelseförslaget, hvarför jag yrkar afslag på utskottets hemställan.

Friherre Åkerhielm, Gustaf: Efter det yrkande, som den siste talaren framstälde, skulle jag kunnat afstå från ordet, om jag icke hade ett särskildt skäl till att motivera mitt votum i den föreliggande frågan.

Jag tillhör deras antal, som med glädje skulle helsa den dag, då det blefve möjligt för Sveriges riksbank att öfvertaga all sedelutgifning i

Om upphörande af enskilda bankers rätt att utgifva banksedlar å 10 kronor.

(Forts.)

Om upphö- landet med ett vilkor: att banken eger dertill erforderlig guldvaluta.
 rande af en- Men jag tror lika fullt, att det kan komma att tåla länge samt kräfva
 skilda bankers många om och men, innan den dagen är inne. Det är således ute-
 rätt att utgifva slutande ur riksbankens synpunkt, som jag ser frågan. Jag har icke
 banksedlar ä deltagit i det sammansatta utskottets arbete, men det var tillfälle att i
 10 kronor. bankoutskottet, i hvars arbeten jag deltagit, erhålla nödvändiga upp-
 (Forts.) lysningar om riksbankens förhållanden och den ställning under hvilken
 den för närvarande arbetar. Med hänsyn till dessa och det ytterst viga-
 tiga ändamål, banken har att fylla, ber jag få framhålla, att jag tror
 tidpunkten visserligen icke vara inne, då detta önskningsmål, eller riksbankens
 öfvertagande af sedelutgifningsrätten, skulle kunna ställas på dagordningen.
 Ser man blott på de försigtighetsåtgärder och vilkor, som bankofullmäktige
 hafva uppställt, finnes ett, som jag ber att få påpeka, då man ju af mig kan
 kräfva, att jag faller något omdöme om dess värde och dess verkningar. Jag
 menar det vilkor, som fullmäktige uttalat om nödvändigheten af att i bankoreg-
 lementet fortfarande må få kvarstå rättigheten att i riksgäldskontoret och på
 riksgäldskontoret draga ett belopp i svenska statsobligationer, icke mindre
 än 7 millioner kronor eller deremot svarande guldvaluta. Detta påpekande
 af sagda vilkors nödvändighet och behöflighet är för mig tillräckligt för
 att angifva, att ett beslut om upphörande af de enskilda bankernas rätt
 att utgifva 10-kronesedlar sannolikt skulle medföra ett anlitage af denna
 dragningsrätt på riksgäldskontoret. Nu frågar jag mig: kan det vara lämpligt
 och riktigt att, för att hastigare än eljest vinna önskningsmålet af riksbankens
 uteslutande sedelutgifning, låta under en viss tid och under vissa förhållanden
 kanske ända till för 7 millioner kronor statsobligationer gå ut för att i
 utlandet helt tvärt, på sätt som de sist inträffade händelserna gifva vid
 handen, *nedtrycka* de svenska obligationernas försäljningskurs. Jag tror
 för min del att denna uppoffring är för stor, för att man dermed bör köpa
 sig förmånen att några år tidigare än eljest blefve fallet vinna det
 eftersträfvade målet. Jag inser ej hvad nytta och gagn som skulle kunna
 vinnas, om Riksdagen nu beslöte den underdåniga skrifvelsen. Detta är
 mitt skäl, hvarför jag kommer att rösta mot utskottets hemställan.

Herr Törneblad: Jag skall icke tillåta mig att i denna fråga göra något yrkande. Huru bankofullmäktige uppfattat det föreliggande förslaget, framgår tillräckligt tydligt af de tryckta handlingarne, men det torde dock kanske vara skäl att ytterligare framhålla, att i bankofullmäktiges yttrande icke ligger något yrkande på, att riksbanken skulle nu snart eller ens i den närmaste framtiden komma att åtaga sig sedelutgifningen *i dess helhet*. Fullmäktige hafva härvidlag inskränkt sig till att närmast yttra sig om 10-kronesedlarne och om de försigtighetsmått, som skulle vidtagas i händelse indragning af de enskilda bankernas sedlar af nämnda valör komme i fråga. Jag vill till hvad fullmäktige derom sagt endast foga den önskan, att den tid icke måtte blifva allt för aflägsen, då vi här i landet lära oss skilja tillgång på

guld och guldvaluta från tillgång på sedlar. Det är blott allt för hög tid på att denna skilnad blir för allmänheten temligen klar och icke minst för Riksdagens medlemmar.

*Om upphö-
rande af en-
skilda bankers
rätt att utgifva
banksedlar å
10 kronor.*

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr talmannen jemlikt derunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt och vidare på afslag derå samt förklarade sig finna den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

(Forts.)

Herr *Larsson, Liss Olof*, begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad sammansatta banko- och lagutskottet hemställt i sitt utlåtande n:o 1, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej; afslås utskottets hemställan.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstningen befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 12;

Nej — 56.

Vid förnyad föredragning af sammansatta banko- och lagutskottets den 12 och 16 innevarande maj bordlagda utlåtanden n:o 2, med anledning af väckta motioner angående vidtagande af åtgärder för invexling till pregelvärdet af skadadt silfverskiljemynt, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs å nyo Första Kammarrens tillfälliga utskotts den 12 och 16 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 13, angående skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utfärdande af en särskild ordningsstadga för hafsfisket vid rikets västkust.

*Om särskild
ordnings-
stadga för
hafsfisket vid
rikets västkust.*

Om särskild
ordnings-
stadga för
hafsfisket vid
rikets westkust.

(Forts.)

Herr Larsson, Liss Olof: För min del kan jag icke finna lämpligt att Riksdagen skrifver till Kongl. Maj:t i en så speciel fråga som beträffande fisket vid westkusten. Om Kongl. Maj:t i något fall har rätt att lagstifta utan att Riksdagen behöfver besvara honom med skrivelser, så är det härutinnan, ty här eger Kongl. Maj:t rätt att efter vederbörandes hörande, nemligen så många som hafva intresse i frågan, utfärda de stadgar, som för detta fiske äro erforderliga. För min del har jag, och jag tror äfven många med mig, icke mycket begrepp om fisket vid westkusten och kan således ej bedöma, om det är behöfligt att nu skriva till Kongl. Maj:t. Men jag vet, att befolkningen sjelf på många orter, der fiske starkt bedrifves, tagit initiativet och genom Konungens befallningshafvande fått erforderliga föreskrifter. Skulle någonstädes behof uppstå att få dessa föreskrifter utfärdade af Konungen, så står det folket fritt på westkusten likaväl som på andra orter att derom anhålla. För min del kan jag således icke finna något som talar för bifall till hvad utskottet föreslagit, och tillåter mig således att yrka afslag på utskottets betänkande.

Herr Nyström: Det synes mig verkligen, att detta ärende är så utomordentligt väl utredt genom de två betänkanen, som föreligga från såväl Första som Andra Kammaren, att det förvånar mig, att någon opposition rest sig mot detsamma. För mig är detta alldeles tillräckligt skäl att icke upptaga tiden med annat än att påvisa att här gäller att få en ordningsstadga för ett fiske, som *väsentligt* skiljer sig från insjö- eller Östersjöfisket, dels på grund af naturliga förhållanden, dels därför att det här är fråga om ett fiske, der det endast undantagsvis kan blifva fråga om *fiskerätt* och *fiskeegare*. Det är gifvet, att ett fiske, som är så afvikande från alla andra fisken, nödvändigt kräfver en ordningsstadga för sig; och då utskottet gått derhän att endast förutsätta en ordningsstadga och icke afser att få fiskeriförordningen ändrad, synes mig detta vara något som kunde beviljas. Jag yrkar bifall.

Herr Wieselgren: Den ärade talare, som yrkade afslag å utskottets förslag, stödde sin framställning endast på sin åsigt om att förevarande förslag endast rörde ortintresset, och ansåg att orten kunde tala för sig sjelf; men då jag anser att här är fråga om ett riksintrasse, finner jag det alldeles icke olämpligt, att Riksdagen uttalar sin mening. Enligt min öfvertygelse är utskottets förslag väl grundadt, och därför ber jag att få förena mig i yrkandet på bifall till detsamma.

Herr Kerfstedt: Då den förste talaren nämnde, att han icke hört att från den fiskeidkande kustbefolkningens sida några kraf på en sådan här ordningsstadga blifvit framställda, tager jag mig friheten underrätta honom om, att sådana kraf försports från flera fiskerikomitéer, som arbeta just för att bereda fiskerinäringen den lättnad och trygghet, som den så väl behöfver. Inom dessa komitéer har år efter år, sedan det stora sillfisket började, den önskan uttalats, att en ordentlig stadga

mätte utfärdas för det pågående fisket, liksom det skedde på sexton- och sjuttonhundratalet, och dessa stadganden utfärdades på den tiden af Kongl. Maj:t. På grund häraf har motionären, med hvilken såväl Första- som Andra Kammarans utskott, som haft denna fråga under ompröfning, instämt, ansett det vara på tiden, att Kongl. Maj:t utfärdade en sådan förordning. Jag tager mig friheten att yrka bifall till utskottets förslag.

Om särskild ordningsstadga för hafsfisket vid rikets västkust.

Herr Larsson, Liss Olof: Blott ett par ord. Jag vill visst icke säga, att en sådan ordningsstadga som här talas om icke kan behövas, men jag har velat uttala, att jag har det förtroendet för Kongl. Maj:t, att om orten uttalar sin önskan i detta fall, så, om detta pröfvats nödigt, utfärdar Kongl. Maj:t en sådan stadga Riksdagens bön förutan. Men att orten skulle behöva göra en påtryckning på Kongl. Maj:t genom Riksdagen, af hvars ledamöter, som jag antager, flera, lika som jag, icke det ringaste förstå sig på västkustfisket, för att få en sådan stadga, det är det, som jag icke funnit riktigt, emedan jag är öfvertygad, att Kongl. Maj:t skulle fästa allt tillbörligt afseende vid en framställning just från den ort, der de sakkunnige finnas.

Jag har endast velat uttala detta, emedan jag skulle anse, att jag skulle göra mig löjlig, om jag skrefve till Kongl. Maj:t med begäran, att Kongl. Maj:t skulle utfärda en ordningsstadga i en fråga, som jag aldeles icke begriper, eller vet om en sådan stadga är behöflig. Visserligen har jag sett en mängd uppsatser om fisket i Bohuslän den ena virrigare än den andra, men af dessa blir man ej klok på saken i fråga. Jag vidhåller yrkandet på afslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjordes i enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt och vidare på afslag derå; och förklarades den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Föredrogs å nyo Första Kammarans tillfälliga utskotts den 13 och 16 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 14, angående skrivelse till Konungen i fråga om befrielse för svenska fartyg från konsulat-afgifts erläggande och ombildning af konsulatväsendet.

Om befrielse för svenska fartyg från konsulatafgift m. m.

Herr Björnstjerna: Jag erkänner att det icke gerna kan vara möjligt att bifalla motionen sådan den är uppställd. Motionären hemställer, »att Riksdagen behagade besluta att i skrivelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t måtte taga i öfvervägande, om icke de svenska fartygen kunde befrias från erläggande af konsulatafgiften». Utskottet har gjort mycket rätt, som framhållit, att frågan är unionel, och att således svenska fartyg icke kunna blifva befriade från konsulatafgifter,

Om befrielse
för svenska
fartyg från
konsulatafgift
m. m.
(Forts.)

utan att norska fartyg äfven blifva det. Sedermera fortfar motionären: »samt att äfven taga i betraktande, huruvida icke en ombildning af konsulatväsendet kunde ske i sådant syfte, att flera aflönade konsulat upprättades och besattes med lämpliga personer af svenske eller norske män». • Enligt min öfvertygelse skulle en mycket vidsträcktare utredning beträffande konsulatväsendets lämpligaste ordnande erfordras, men jag anser icke, att denna punkt om upprättande af flera aflönade konsulat är af så framstående betydelse, att den bort särskildt framhållas. Jag har begärt ordet, icke för att yrka annat än bifall till utskottets förslag, så mycket mer som utskottet på två ställen framhållit, att frågan rör båda de förenade rikena och därför bör gemensamt undersökas för båda rikena. Men i betraktande af det tryckta läge, i hvilket den svenska sjöfarten befinner sig, liksom den norska, har jag icke velat att Första Kammaren skulle fatta sitt beslut, utan att åtminstone någon yttrade ett ord till förmån för lättnad i de afgifter, som nu betunga vår sjöfart. Enligt min öfvertygelse är det af mycken stor vigt att få dessa fartygsafgifter nedsatta. Detta är äfven hvad målsmännen för den norska sjöfarten i främsta rummet påyrka och dernäst i andra rummet afskaffande af en del öfverflödiga vice konsulat, till hvilka afgifter nu utan gagn måste betalas. Dessa två punkter skulle jag vilja framhålla som väsentliga, men icke inrättandet af flera ganska kostsamma aflönade konsulat. Önskligt vore, om ett sådant uttalande från den svenska Riksdagens sida hade kunnat komma, hvarigenom våra vänner i Norge, idkarne af handel och sjöfart, hvilka hafva alldeles samma intresse som deras svenska yrkesbröder, kunde finna, att den svenska Riksdagen är villig att tillmötesgå deras önskingar i detta fall, särskildt med afseende på konsulatafgiftens nedsättande. Jag tror detta skulle vara af stor vigt och bidra till att man i Norge vore mera angelägen att bibehålla gemensamt konsulatväsende. Från Sveriges förnämsta sjöstäder hafva, som bekant, framställningar till Kongl. Maj:t ingått, framhållande det gemensamma konsulatväsendets företräden, hvilken gemensamhet i representation gent emot utlandet verksamt gynnat den utveckling de förenade rikenas handelsflottor uppnått och bidragit till det anseende och förtroende de båda nationernas flaggor tillvunnit sig.

Liknande åsikter hafva från olika delar af Norge offentliggjorts, från handels- och sjöfartsföreningar i Kristiania, i Drammen, Kristiansand och många andra norska städer. Det hade varit önskligt, om något uttalande från den svenska Riksdagen kommit, hvarigenom dessa sjöfartens intressenter och representanter i Norge sett, att de hade godt hopp att vinna den svenska Riksdagens understöd i de önskingar, som af dem blifvit framställda. Så sent som det nu är vid riksdagen, torde det likväl icke vara värdt att söka komma fram med något yrkande i denna riktning. Jag kan således endast beklaga att ett sådant uttalande icke blifvit gjordt, men vet icke, huru det nu skulle gå till att få det.

Herr Sjöcrona: Då den siste ärade talaren icke framstälde något

yrkande, kan jag inskränka mig till att liksom han fästa uppmärksamheten derpå, att motionären i sin motion endast yrkat:

»att Riksdagen behagade besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t måtte taga i öfvervägande, om icke de svenska fartygen kande befrias från erläggande af den med 6,35 öre per registerton utgående konsulatafgiften; samt att äfven taga i betraktande, huru vida icke en ombildning af konsulativäsendet kunde ske i sådant syfte att flera aflönade konsulater upprättades och besattes med lämpliga personer af svenske eller norske män.»

Båda dessa önskningsmål äro ju hvad man kallar penningfrågor. Vill man anvisa de medel, som erfordras, kunna begge önskningsmålen mycket lätt vinnas. Men de stå i strid med hvarandra i så måtto, att om man afskaffar eller nedsätter konsulatafgiften, beröfvar man staten en inkomst, som är erforderlig för att kunna aflöna konsulaten, och tillsätter man flera aflönade konsulter, än som nu finnas, tager man derigenom i anspråk medel, som just beredas genom konsulatafgiften. Det oakadt har utskottet sagt, att begge de i motionen framställda önskningsmålen äro förtjenta af synnerlig uppmärksamhet, och utskottet har kommit till det slut att föreslå kammaren, att motionen icke må till någon åtgärd föranleda, endast af det skäl, att utskottet anser, att Kongl. Maj:t redan har anledning att taga dessa frågor i öfvervägande. Vid sådant förhållande kan man ju säga, att det just icke är stor skillnad mellan ett tillstyrkande af bifall och ett sådant afstyrkande, som utskottet gjort, så att här gäller den satsen att »nej kan ofta ja betydast». Således inskränker sig frågan egentligen till detta: har Kongl. Maj:t redan anledning att taga de framställda önskningsmålen i öfvervägande eller har han det icke? I afseende härå ber jag endast få erinra, att 1888 års Riksdag hos Kongl. Maj:t anhöll om utredning om hvad som kunde göras för upphjelpande af sjöfartsnäringen, och att, sedan Kongl. Maj:t i anledning deraf tillsatt en komité, denna komité infortrade yttranden från vederbörande, deri bland annat af dessa ytterligare framhölls behovet af att afskaffa eller väsentligt nedsätta konsulatafgiften. Derom har nu sjöfartsnäringsskommittén yttrat sig och på anförda skäl ansett sig för närvarande endast kunna tillstyrka vissa jemkningar i bestämmelserna om konsulatafgiften. Häröfver hafva vederbörande myndigheter afgifvit yttrande, och frågan ligger nu under Kongl. Maj:ts pröfning. Skulle Kongl. Maj:t dervid finna skäl att endast föreskrifva de ifrågasatta jemkningarna, står det ju vederbörande motionär eller hvarje annan ledamot inom Riksdagen, som intresserar sig för saken, fritt att då väcka motion om fullständigt afskaffande af konsulatafgiften. Sjöfartsnäringsskommittén har i sin motivering äfven yttrat sig om anställande af aflönade konsulter och dervid bestämdt uttalat sig för systemet af lönade konsulater. Man kan således med skäl säga, att äfven denna fråga ligger under Kongl. Maj:ts pröfning.

Dessutom har utskottet fäst uppmärksamheten derpå, att, då genom de förhandlingar, som för närvarande pågå i Norge, frågan om hela konsulativäsendet i vidsträcktare omfattning, än motionen afser, kommit

*Om befrielse
för svenska
fartyg från
konsulatafgift
m. m.*

(Forts.)

*Om befrielse
för svenska
fartyg från
konsulataafgift
m. m.*

under Kongl. Maj:ts pröfning, har Kongl. Maj:t derigenom anledning att taga frågan i öfvervägande äfven från svensk synpunkt. På dessa skäl tror jag, att utskottet haft fullgod anledning till det slut, hvartill utskottet kommit; och hvad angår utskottets motivering, håller jag före, att densamma innehåller allt hvad utskottet under för handen varande förhållanden kunnat och bort säga i anledning af motionen. Jag skall således tillåta mig, herr talman, att yrka, att kammaren måtte godkänna utskottets betänkande.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Justerades fyra protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, skulle uppföras främst på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 9.51 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.
